

CD KLASSIEK

**Hart dat zwemt in bloed
Johann Sebastian Bach**

De Duitse sopraan Christine Schäfer en het RIAS-Kammerchor tekenen voor een heerlijk album met muziek van vader Bach. We horen aria's uit drie solokantaten, afgewisseld met andere (instrumentale) stukken van Bach, een van de twee ricanes uit het *Musikalisches Opfer* uit 1747.

De cantate *Ich habe genug* (Ik heb genoeg, BWV 82) is geschreven in Leipzig voor Maria Lichtmis 1727. De tekst is afgeleid van de lofzang van Simeon, te vinden in Lucas. In dit verhaal wordt verteld dat de oude priester Simeon de belofte had gekregen niet te zullen sterven vóór hij met eigen ogen de Messias had gezien. Schäfer zingt sopraan, maar de solostem, de oude Simenon, was oorspronkelijk een bas.

Ich bin vergnügt mit meinem Glücke (Ik ben tevreden met mijn lot, BWV 84) is wel geschreven voor sopraan. De cantate dateert uit hetzelfde jaar 1727 en werd gecomponeerd voor zondag Septuagesima. Ze bevat twee aria's.

Ook de derde cantate, *Mein Herz schwimmt im Blut*, (Mijn hart zwemt in bloed, BWV 199) com-

poneerde Bach voor sopraan, maar dateert van vroeger. Bach schreef het werk in Weimar voor de elfde zondag na Trinitatis en het werd voor het eerst opgevoerd op 12 augustus 1714. Sinds maart van dat jaar werkte Bach immers als concertmeester van het hof in Weimar en dat hield in dat hij ook muziek moest leveren voor de slotkerk in deze Duitse stad. Ze volgt chronologisch op het meesterwerk *Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen*, (Huilen, kermen, bezorgd en bang zijn, BWV 12) dat Bach enkele maanden eerder had afgewerkt. De cantate BWV 199 bevat drie aria's en is gebaseerd op vrome teksten die improviseren op de Bijbelzeringen van de bewuste zondag.

Dankzij Schäfers keuze horen we dertig jaar van Bachs carrière. Het 'muzikale geschenk' dateert immers uit 1747, drie jaar vóór de dood van de meester. Het is gecompliceerde muziek die Bach schreef na een bezoek aan het hof van Frederik de Grote in Berlijn. Tijdens zijn improvisaties vroeg Bach de koning hem een thema op te geven voor een fuga die hij meteen en zonder voorbereiding zou uitwerken. Eind september 1747 verscheen het *Musikalisches Opfer* (Muzikale offer) in druk, op Bachs kosten. Het is onsterfelijke muziek. (EDS)

Johann Sebastian Bach, *Kantaten*, door Christine Schäfer (sopraan), Sony Classic, 88765444782, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

**Laat pianowerk
Ferruccio Busoni**

De Canadese pianist Marc-André Hamelin won al vele prijzen. Hij is ook vermaard voor zijn opnames van minder bekende laat-negentiende- en vroeg-twintigste-eeuwse componisten en voor zijn meesterschap in uiterst moeilijke pianowerken.

Onlangs bracht Hamelin het late werk uit van pianist, componist en arrangeur Ferruccio Busoni (1866-1924). Deze geboren Italiaan werd bekend door zijn transcripties van het werk van Bach voor piano. Hij herwerkte bijvoorbeeld de koraalpreludes voor orgel naar piano.

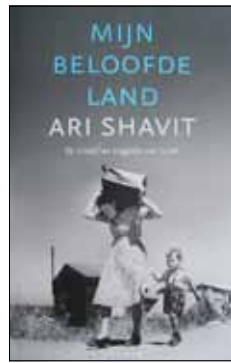
Daardoor ontstond als het ware een nieuwe componistennaam, Bach-Busoni.

Busoni componeerde ook zelf veel muziek, waarmee Hamelin drie cd's vulde. Bach is ook in dit late werk aanwezig, naast heel wat laatromantische muziek zoals een collectie elegiën. De *Sonatina brevis 'in signo Joannis Sebastiani Magni'* (nummer 5, 1918) is een *Nachdichtung* van de Fantasie en Fuga in D klein, BWV905, van de grote meester. *Canonic Variations and Fugue* is dan weer een bewerking van het *Musikalisches Opfer*, BWV1079.

Het grootste deel van deze opname is gewijd aan de *Klavierübung* van Busoni, gepubliceerd in 1925, een werk dat de mogelijkheden van de piano, meer bepaald van een Steinway, helemaal verkent. (EDS)

Ferruccio Busoni, *Late Piano Music*, door Marc-André Hamelin, Hyperion, CDA67951/3, 66 euro.

BOEK BUITENLAND

**Eigen kijk op Israël
Ari Shavit**

Ari Shavit is politiek journalist van de Israëlische liberale en kritische krant *Haaretz*. Zijn *Mijn beloofde land* vertelt de geschiedenis van de hedendaagse staat Israël. Het verhaal begint met de reis van Shavits overgrootvader, Herbert Betwisch, uit Londen naar het toenmalige Judea. De Britse Jood koos uit vrije

wil voor het zionisme, de politieke overtuiging dat er een land voor de Joden moest komen.

In het laatste hoofdstuk vertelt Shavit dat hij jaarlijks met zijn gezin naar Engeland reist en dan het gevoel heeft thuis te komen. „Engeland betekent rust en continuïteit.” Het land van waaruit zijn grootouders vetrokken, bezit volgens de auteur wat de Israëli's nooit bezaten en wellicht nooit zullen bezitten: vrede.

Shavit erkent de diepe tragedie die van bij het ontstaan van Israël ingebakken zit: de Joodse staat is gesticht op grond die aan anderen toebehoorde, waar dus reeds Palestijnse dorpen verzezen. Maar zijn liefde voor zijn land en zijn volksgenoten is natuurlijk groot, dus zingt hij ook een lofzang op alle verwezenlijkingen in de loop der jaren.

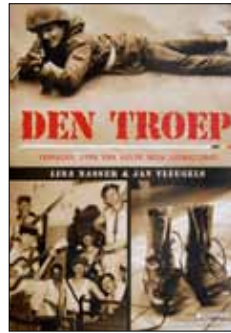
„De Joodse staat valt niet te vergelijken met een ander land. Deze natie biedt geen veiligheid, gemoedsrust of welbevinden, maar wel leven op het scherp van

de snede, gulzig leven, alles uit het leven halen.”

De auteur doet zijn relaas aan de hand van verhalen van mensen die het allemaal zelf beleefden, zowel Joden als Palestijnen, en probeert het verleden van alle zijden te belichten om het heden te kunnen begrijpen. Israël doorstond alle mogelijke perikelen, maar vrede is nog veraf. Shavit pleit ervoor dat de ultraorthodoxe joden in de moderne samenleving worden opgenomen en hij wil meer rechten voor de Israëlische Arabieren. (EDS)

Ari Shavit, *Mijn beloofde land. De triomf en tragedie van Israël*, Spectrum, Amsterdam, 2013, 480 blz., 29,99 euro.

BOEK ACTUALITEIT

**Denken aan dienstplicht
Nasser & Vleugels**

In 1994 werd de dienstplicht loggeschort en sindsdien worden geen dienstplichtigen meer opgeroepen. Op 5 februari 1995 zwaaiden de laatste dienstplichtigen af. Twintig jaar na die op-

schorting vertellen ex-miliciens hun allerstrafte verhalen. Dat was het uitgangspunt van de Canvasdocumentaire die in zes afleveringen een beeld gaf van hun ervaringen, vooral dan uit de jaren 1960 en 1970.

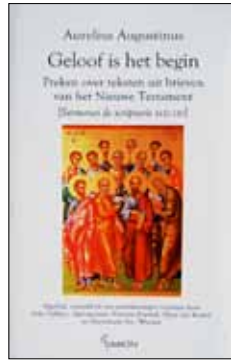
Het gelijknamige boek *Den troep* laat aan de hand van grappige anekdotes, straffe stoten en ontroerende verhalen miliciens aan het woord over een onvergetelijke (al dan niet in positieve zin) periode uit hun leven. Het boek brengt geen analyse van wat de dienstplicht betekende, maar is veeleer een sfeerbeeld. Voor veel jongens was het vaak de eerste keer dat ze uit de vertrouwde omgeving braken.

Ook BV's komen aan het woord. „De mooiste herinnering uit mijn legerdienst was de dag dat ik afzwaaide”, zegt striptekenaar

Merho. Zanger-kunstenaar Willem Vermandere stapte het leger in als kloosterling, een paar maanden na zijn 'afzwaaien' trad hij uit. „Voor veel jongens was het leger als een gevangenis”, zegt hij. „Ze ervoeren het als een beperking, een opsluiting zelfs. Voor mij is het omgekeerde waar geweest: in het leger heb ik de vrijheid leren kennen.” (EDS)

Lina Nasser & Jan Vleugels, *Den troep. Verhalen over een halve eeuw legerdienst*, Van Halewyck, Leuven, 2013, 227 blz., 19,95 euro.

BOEK GELOOF

**Preken over brieven
Kerkvader Augustinus**

Aurelius Augustinus (354-430), bisschop en kerkvader, is een centrale figuur in het christendom zowel als in de geschiedenis van het westerse denken. Klassiek Romeins geschoold als redenaar, vertaalde hij het erfgoed van de Romeinse wereld voor het christendom.

Augustinus was een hoogst productief schrijver. Op zijn naam staan onder meer preken, traktaten, verhandelingen, brieven, Bijbelcommentaren, een autobiografisch werk en zelfs een gedicht. Zijn hoofdwerk *Confessiones* (Belijdenissen) wordt be-

schouwd als een vroege vorm van autobiografie, maar dan van een welbepaald type. Augustinus schrijft over de periode van zijn verwekking tot zijn toenmalige leeftijd (50) en vooral over zijn bekering en de ontwikkeling van zijn relatie tot God.

Augustinus schreef ook veel preken over Schriftlezingen. In 2008 werden er in een middeleeuws handschrift in Duitsland nog nieuwe ontdekt. Augustinus hield naar schatting zo'n achtduizend preken, niet enkel in zijn bisschopsstad Hippo, maar op tal van andere plaatsen in Romeins Noord-Afrika. Dat hedendaagse mensen van die preken nog veel kunnen lezen – Augustinus werkte niet met vooraf geschreven teksten, maar improviseerde – danken wij allereerst aan de stenografen die de uitgeschreven teksten ook aan anderen ter beschikking stelden.

Het Augustijns Instituut in Eindhoven werkt sinds enkele jaren aan de vertaling van Augustinus' geschriften. Dit boek bevat de laatste reeks preken over passages uit brieven van het Nieuwe Testament, vooral uit Paulus. Op twee uitzonderingen na verschijnt in dit boek van alle preken voor het eerst de Ne-

derlandse vertaling. De stijl van spreken is onwaarschijnlijk sterk en het dient gezegd dat, als je ze vandaag zou horen, weinigen zullen geloven dat die woorden 1.500 jaar oud zijn.

Deze man kon preken. In zowat elke preek zijn er verrassende wendingen. Zoals in de preek waarin Augustinus stilstaat bij de vraag wat er gebeurt wanneer je dat doet, wat je aan een ander hebt beloofd. Of zoals in preek 181, waarin hij zijn publiek vraagt of ze rechtvaardigen zijn of zondaars. „Tja, als je liegt uit nederigheid en geen zondaar was voordat je loog, word je door te liegen wat je had willen vermijden.” (EDS)

Aurelius Augustinus, *Geloof is het begin. Preken over teksten uit brieven van het Nieuwe Testament*, Damon, Budel, 2013, 288 blz., 34,90 euro.